

Арсени Йовковъ.

Л Ю Л Е ≡≡

≡≡ Б У Р Г А З Ъ

ПОЕМА

Л. иу

1160 - Александров
Секрет. № 10-11-69
Иванов

Иванов

Арсени Йовковъ.

Л Ю Л Е ≡≡

≡≡ БУРГАЗЪ

ПОЕМА

НА СЛАВНО ЗАГИНАЛИТЪ
ПРИ
СЕЛИОЛУ
И
КАРА-АГАЧЪ
ДРУГАРИ ПРИМОРЦИ

ЛЮЛЕ БУРГАЗЪ

ПОЕМА.

I.

Тиха, майска нощъ покрива
Модри заливи заспали ;
Витъ мѣсечко полусънно
Въ кждри облаци се гали,

И таинствено, покойно
Вълни леки позлатява,
Дѣ на искрици — брилянти
Се лѣниво отражава.

Миръ, води и вълноломи
Сънь задрѣмали сж дивно ;
Взоръ отпавилъ къмъ простори,
Фарътъ мига непрѣривно.

Нигдѣ корабъ, ни мауна
По водитѣ се не мѣрка ;
Само тамъ, изъ далнинитѣ,
Шумъ дочува се отъ варка.

Тихо, плавно надъ водитѣ
Шушнатъ трепетни платната —
Плискать, люлкатъ се вълници
Подъ чевръстата лопата...

И се губи задъ скалитѣ,
Огънь нѣкакъвъ дѣ свѣти...
Но какви сж въ тая варка
Тия странни силуети?

Кой смущава късни ноци,
Дрѣмка дрѣмнали благата?
Пакъ ли тоя луди Данко
Лудъ припуска по морята?

Дѣ той плува, дѣ той скита —
Тъмень странникъ, нощна птица?
Дѣ повлича, дѣ отвлича
Свойта скришна годеница?

...Люби Данко до полуда,
Красната Боряна люби —
Дни, и младость, и имане
Зарадъ нея той погуби.

Двѣ очици — сини трънки —
Тѣ му бѣха на сърцето;
Блазнише го тънка снага —
Мрѣнка гъвкава въ морето.

И двѣ бузи — два божура,
Цѣфнали тѣй рано-ранко —
Хващаше ли сънь покоенъ,
Колчемъ спомни си ги Данко?

Тазъ дѣвойка надъ дѣвойки
Между всички изъ махлата,
Тазъ душица миловидна,
Въ ранно дѣтство опозната —

О, за нея колко пѣти
Той е будилъ зли съсъди
И прокудвалъ е отъ себе
Домъ, другари и бѣсъди!...

Ей замръкне, нощъ повлада,
Шумъ затихне околъ двори —
Той, ни чаканъ ни калесанъ,
Е прѣскочилъ до обори —

И по края, лекомъ, лекомъ —
Старий татко да не сѣти —
Той посегне прѣзь решетка
И прозорчето открити...

Шумъ отъ стѣпки зашушули,
Скръцне малата вратичка...
И, о радость — срѣщу него
Ей Боряна самъ-самичка...

И я сграбчи, и жаровно
Уста впие за притома,
И пакъ хайде по-далеко,
Самъ-тамъ — къмъ вълнолома...

Денемъ, нощемъ по морята,
Сутринъ, вечеръ подиръ нея —
Домжчиъ вечъ на съсъди,
Та надумватъ на старѣя:

„Бае Божо, много стана —
Бива, бива — но съсъ мѣрка;
Не, не правишь ти добрѣ, че
Не оженишь своята щерка.“

„Грѣхъ е вече за момчето:
Хвърли варка и лопата...
Па не видишь, че отъ него
Мира нѣма махалата?“

„Данко харенъ е лодкаринъ —
Я послушай ти съсъда —
Дай момичето си нему:
Той добрѣ ще булка гледа.“

Дума-глума — една вечеръ
Тя приготи си вързопъ,
Хукна въ Данкови, кждѣто
Скритомъ чакаше ги попа.

И се клѣха, се вѣриха,
И вѣнчаха се двамина...
Тя се спретна катъ стопанка,
Той съсь варката замина.

Грѣйна слѣнце въ тихи двори,
Врѣдъ доброто ги споходи;
Слѣдъ година вече Господь
Скжпа рожба имъ проводи.

Дивно щастие за двама,
Радость обща, недѣлима...
О, че сутринь ги зората
Вечь огрѣваше по трима...

И огласи мала кжца
Гласецъ нѣженъ, треперливи,
Що отливаше въ сърца имъ
Сладки трепети, игриви.

Крѣпне обичь въ млада двойка,
Нова сила я подима;
Не слѣдъ много — двѣ години —
Тѣ вечь станаха петима:

Двѣ близнета хубавелки...
...Скжпи рожби — тъкмо трички;
Какво благо бѣ неземно
Въ тия синкави очички!

Ето мръкне... Позатихне
Дневний грохотъ на морето,
Клюмнатъ паруси и мачти,
Падне здрачъ по висинето —

Въ ржцѣ грабнала Боряна
Рожби любви, засмѣни,
Чака будна на вратитѣ
Съ умъ и погледъ приковани.

Изведнажка ропотъ счуй се,
Лавне Шарко на посоки,
И съгледатъ въ мрачината
Данковия станъ високи...

Креснатъ палави дѣчица,
Трепне млада гиздосия,
Ржкѣ мжжкѣ я пристегне —
И увисне тя на шия.

А изъ двори спретна булка
Трудъ е сторила по-ранко:
Всичко редно и привѣтно,
Очакваще морний Данко.

И той седне, па извади
Шаръ игралки на дѣцата,
А на своята изгора —
Накитъ гърленъ отъ позлата.

Удря, скача малкий Здравко,
Дърпа татка си да цунка;
Едно горѣ му възсѣда,
Друго тегли за муцунка...

Вижте обичь и веселіе
На трапеза жизнерада,
Вижте радость миловидна
Въ сиромашката ограда...

И милувки ненаситни,
И цѣлувки жаровити —
Дѣ ли, Божичко, си виждалъ
Ти другари по-честити?

II.

Данко пѣргавъ и кадѣренъ —
Нѣма вторий като него:
Лѣнность нивга не усѣти,
Мжката не повелѣ го.

Денемъ, нощемъ по морята
Трудъ полага за прѣхрана;
Варка има лекокрила —
Здрава, стегната, прибрана.

Ей...възкачи се отгорѣ,
Платна крилести размѣта,
Поуслуша се въ зефира,
Сграбчи мжжески веслата

И чевръсто, стрѣловидно
Той покара своята варка...
Хе, пѣкъ тамъ — отъ вълноломи —
Кърпа маха му другарка.

Маха тя, че пжтъ тридневенъ
Той ще плува, прѣобърне;
Бога моли, здравъ и читавъ
Пакъ морето да го върне.

Колко пжти тя, горкана,
Е за него сънь не спала
И съ вълнитѣ, съ канаритѣ
Е дѣлила скръбъ, печала!

...На, тъмнѣятъ небосклони,
Чайки крѣкатъ страховито,
Буенъ сѣверъ залудѣ
Страшно, палаво, сърдито,

И надигнатъ се вълнитѣ —
Тъмни, хладни великани —
И заудрятъ яровито
Въвъ скалитѣ умълчани.

Дрѣнкатъ котви и вериги,
Рибарь бѣга да се скрие,
И отъ тѣмни хоризонти
Все по-грозно буря вие.

Ехтятъ глухо далнинитѣ,
Подъ стихиитѣ застлани,
Стенатъ бездни черноморски,
Ширѣ-широко розлюляни.

А Боряна? — О, какъ плахо
Взоръ тя впила въвъ простори!
Страхъ притиска ѝ душата,
Зло прѣдчувствие я бори...

...Ще ли послѣ тая буря
Милий Данка пакъ да зърне?
Ще ли туй море безвѣрно
Здравъ и читавъ ѝ го върне?

Какъ безъ него би живѣла
Тя — клетица, сиротица —
Безъ стрѣха и безъ имотець,
Съ трички мънинки дѣчица?

Дал' съсѣди волнодумци
Би теглото ѝ разбрали?
Дали хора домовити
Троха хлѣбець би подали?

Старий татко сиромашецъ —
И той вече се помина ;
Нѣма майка, ни сестрица —
Нигдѣ никого роднина...

Данко нейна е опора,
Първо либе и едничко,
Домъ, имане и надежда,
Радость, бждаще — и всичко.

Тѣй прѣзъ нощи, дълги нощи,
Мисли, мжчи се стопанка,
Доръ, за радость, пакъ се види
Въвъ прѣгрѣдкитѣ на Данка.

III.

Пжть свѣтовенъ, непроходенъ,
Издълбанъ изъ между търне —
Кой ли друмникъ въ твойтѣ дебри
Пълно щастье можъ да зърне ?

Ти видѣ ли, пжть свѣтовенъ,
Скитникъ нѣкой изъ мнозина,
Съ радость трайна на челото
Твойтѣ гънки че измина ?

Дѣ младежа, дѣ мждреца,
Що разкриха тая тайна
И прѣплуваха безбурно
Животъ-бездната безкрайна?

О, идете тамъ, далеко —
Къмто бойнитѣ полета —
Къмъ Тракийската светиня,
Съ кръвъ поройници облѣта...

Вижте край Люле Бургазски,
И на Лозенградъ скалитѣ,
Чаталджанската пустиня,
И на Одринъ твърдинитѣ —

И тамъ гробове несмѣтни
Мълкомъ, тихо погледнете,
Що попълватъ кръстопжти
Долинитѣ, лѣсоветѣ...

Колко блѣнове вълшебни,
Колко сила жизнерада
Тукъ намѣриха безъ врѣме
Мракъ, забвение, прѣграда!...

...И любовъ недоживѣна,
И мечти недомечтани,
И надежди недоцѣтки —
Росни рози недобрани...

Вижте гроба тамъ безкръстенъ,
Скритъ въвъ бурени и храсте —
О, чие ли тамъ почива
Подранило майско щастье?

Кой ли друмникъ на живота
Буйна младость тукъ положи,
Прѣдпоследно възделенье
Да постигне безъ да можи?

И тамъ онзи клетъ безвѣстникъ,
Робъ послушенъ на дълга си —
Мислѣлъ ли бѣ тѣзъ поляни
Той съ кръвь млада да орѣси?!

Туй ли бѣ за тебъ, несчастний,
Твойто бждаще обайно?! —
И какъ вихъртъ житейски
Тукъ отхвърли те случайно?!

За какво животь-невѣрникъ
Те въ забвение изпраца,
Още ранникъ, ненарадванъ
На зората възходяща?

...Спи, почивай, о другарю,
Въ ново жилище пустинно! —
Некъ въ трѣвитѣ, въ лѣсоветѣ
Глѣхне житие невинно!...

Ей надъ гроба ти избила
Крѣхка, модра теменужка...
Какъ ревниво я при зори
Шепотливий вѣтъръ люшка...

Тя отъ мисълъ се пробуди
И възсепнато потрепва,
Сълзи сутринни отронва
И вѣтрецу си нашепва :

За любовь недоживѣна,
За мечти недомечтани,
За надежди недоцѣфтки,
Тукъ отронени — небрани...

IV.

День, седмица — ето мѣсець
Вече врѣмето прогони,
Както облакъ бѣ заслонилъ
Българскитѣ небосклони.

Мракъ налиташе прокобень,
Сѣкашъ буря да навѣде ;
Нѣща страшни, тъмнословни
Се шушукаха наврѣдѣ.

Неожидано, внезапно
Една сутринь — доба тиха —
Градътъ въ трауръ се облѣче,
И камбанитѣ забиха.

Сепна се и Данко... бърже
Сви платната, варка върза,
Поотби се по площади
И къмъ кѣщи се забърза.

— „Бе Боряне, отъ вратата
Той разсѣянъ прошушули,
Вижъ, стоятъ ли...таквозинка...
Мойтѣ навуца, цървули?“

„Помнишъ ли? Ония, дѣто
Бѣхъ донелъ отъ панаиря?
— Помня, помня, но какво пъкъ
Сж дотрѣбали да диря?“

— „Нищо, миличка...тѣй нѣкакъ
Смутни ставатъ врѣмената,
Мжчно се вѣвъ дни таквизи
Гледа варка и лопата.“

„Тозъ проклетий турчинъ, казватъ,
Пакъ я сбъркалъ — злѣ се кани:
Въ Щипъ, вѣвъ Кочани, вѣвъ Охридъ
Биятъ, грабятъ агаряни.“

„Та и наш'тѣ мира нѣматъ :
Врѣдъ митинги за расплата...
Развълнувалъ се ѣ народътъ
По стѣгдитѣ, по селата.“

„Огнь страшенъ е затлѣялъ —
Тѣй и вѣстникътъ го пише...
Кой знай, мила...работата
Нѣкакъ си на бой мирише.“

— „Ехъ, пѣкъ ти...млѣкни, бе Данко,
По врага ти тѣзъ цѣрвули“...
И прѣсегне се Боряна,
Та уста му да затули.

„О, не думай...Какъ, бе Данко,
Какъ ще идешъ на война ти?!...
Кой ще малкитѣ да гледа,
Катъ останатъ тѣ безъ тати?“

V.

Не за много...една вечеръ
Градътъ бурно се разшава;
Отъ площада долетѣха
Странни викове и врѣва.

Вслушаха се тѣ и двама...
Ай...на вѣнка свѣтъ се точи!
Хрипна Данко развълнуванъ,
Грабна шапка — вѣнъ искочи.

Ей тамъ горѣ, на площада,
Свѣтъ неброенъ се тълпѣше,
„Ура“ викаха и момко
Знаме кърваво държеше;

И припуска глашатая,
И гърмѣше новината,
Че до утрѣ старо, младо
Свиква се подъ знамената.

Спрѣ се Данко развълнуванъ,
Сърце мжжко разлюлѣ се,
Бърже втурна се въ тълпата
И самъ знамето понесе...

Часъ тържественъ... „Ура“ мощно
Гърла хиляди подеха,
И тълпи народъ възбуденъ,
Катъ море се разлюлѣха.

Не слѣдъ много — ранна вечеръ,
Той се губи, дѣ се губи —
Въ кѣщи върна се, облѣченъ
Въ спретнати войнишки руби.

Скочи младата стопанка
Да посрѣщне до чардака,
Но видѣ го и веднага
Жаловито се разплака.

И развайка се Боряна,
И загасна погледъ буденъ ..
Плахо гледатъ я дѣчица
Съ погледъ страненъ и очуденъ ;

А той спусне се — цѣлуне
И прѣгърне я по-силно,
И я милва, и ѝ бърше
Сълзи, рукнали обилно.

Ту пѣкъ съ новитѣ ботуши
Се разтропа, се разтича
И я весело запитва,
Дал' му рубата прилича.

VI.

Тѣтне, ечи шумна Варна,
Хумби тѣмни загъмжали,
Кѣнтятъ стѣгди и площади,
Гайди писнали, кавали...

Китки грабнали въ ржцѣтѣ,
Старо, младо се затекло...
Що събитие чутовно
Днесъ народа е повлѣкло?

Шумъ, гълпежи...Прѣдъ площада
Бодро воинство минава...
Тържество е днесъ велико:
Осмий полкъ ще заминава!...

Гърмятъ бойни барабани...
Пѣсни, музики и врѣва,
„Ура“ друга небесата,
Бойно знаме се развѣва...

Залъщѣли остри саби
Надъ главитѣ на воини,
Валятъ китки пѣстроцвѣтни,
Пѣятъ стегнати дружини.

Ей тамъ майка изпроважда
Радостъта на своята кжца:
Нѣжно гледа първо чадо
И сълзи едвамъ прѣгльща.

Ето жална годеница
Съ мило либе се прощава —
Китки нови му прикача,
Добъръ пжтъ му пожелава.

И сестрица своя братецъ,
И другари, и роднини —
Плачъ и хълцане се смѣсва
Съ бойни пѣсни на дружини.

Тамъ, всрѣдъ общото гъмжило
На тълпата пѣстроцвѣтна,
Влачеше се и Боряна
Блѣдна, нѣма, непривѣтна.

Съ три дѣчица подиръ себе,
Сѣкашъ бѣдна сироткиня —
Спираше тя въ множеството
Погледитѣ на мнозина.

Три дѣчица хубавелки,
Лица-прилика катъ цвѣте,
Съ погледъ буденъ вѣвъ очитѣ,
Съсъ три китчици въ ржцѣтѣ.

Но защо ли радостъта тя
Не сподѣляше на Данка?
Що бѣ толкозъ безучастна
Вчера бодрата стопанка?

Що бѣ толкози убита,
Съ клепки, спуснати печално,
Съ погледъ насълзенъ, отправянъ
Къмто него жално, жално?

Гледа я и вѣрний Данко,
Па я милно утѣшава
И ржката ѝ съ цѣлувки
Всемиутно обгорява.

Какъвъ хубавъ и напетъ бѣ
Той съ войнишката носия!
Юнакъ стегнатъ и запасанъ —
Левентъ, бѣлгарски гидия...

Пушка, ранецъ и паласки
Въ цвѣтъ отрупани красиво,
Погледъ ведъръ, соколови
Блѣска весело, игриво.

И плѣни го тържеството,
Бойна слава го възнася;
На другари, на околни
Пѣсень весела приглася;

Ту надигне малкий Здравко,
Схапи бузица червена,
А той пита своя тато,
Що е мама нажалена.

Глъчь всеобща... шумъ царува,
Свѣтъ тълпи се — придохада...
Старо, младо пожелава
Добъръ часъ къмъ Цариграда.

Тръгвай, воинство велико :
Свѣтла слава тамъ те чака !
За побѣди е родила
Майка българска юнака...

Лъвътъ буенъ, всебалкански
Къмъ Югъ гледа разярено ;
Земи, царства и народи
Рева слушатъ му смутено.

О часъ славенъ !... Гръмна пѣсень,
Знакъ подадоха тръбачи
И, всрѣдъ хиляди привѣти,
Тренътъ мудро се повлачи.

Завалѣха върху него
Градъ отъ китки и букети,
„Ура“ мощно прогърмѣха,
Съ маршъ тържествено подети ;

И вълни въ море отъ хора
Разлюлѣха се широки...
Не слѣдъ много — множеството
Се разпръсна на посоки ;

Ала дълго подиръ влака
Три ржчици тамъ благатки,
Трички хубави дѣчица,
Пращаха цѣлувки сладки.

И до тѣхъ безмлъвна майка —
Нѣма, мъртва, вкаменена —
Тамъ стоеше самъ-самотна,
Взоръ вковала подиръ трена...

VII.

Тъмни, кждрави балкани,
Гори буйни, вѣковити —
О, блазѣ вамъ, исполини,
Какъ сте любави, честити!

Блазѣ тебъ, царице горда,
Дивна, Стара ти планино,
Станъ извила всемогъщи,
Висъ-вишила въ небе синьо...

Блазѣ вамъ, юдоли дивни,
Вамъ хайдушки великани,
Блазѣ вамъ, полета южни,
Ширъ-широко нарастлани...

Каква слава огласява
Днеска вашитѣ покои,
Какво воинство посрѣщатъ
Днесъ букаци и усои!

Зора свѣтла зазорила —
Слънце полдень вече стига,
А войска е завървѣла —
Нѣма свършѣкъ, нито стига.

Конь до коня, редъ до реда
И юнаци слѣдъ юнаци —
Лъската саби и орждѣя,
Пращятъ свилени байраци.

Ечатъ рошави балкани
И усои въ дълбинето,
Тѣтнатъ друми и полета,
Прахъ се вие до небето...

О, летете, вий соколи,
Дивни чада на Балкана:
Васъ петъ вѣка ви очакватъ
Въ тазъ светиня поругана.

Прѣзъ петъ вѣка — тъмна ера —
Крѣвъ и сълзи тукъ сж жнати;
Всѣка сутринь е зората
Грѣла мжки непознати.

Я поглежете къмъ Влахерна:
Копе тамъ стърчи забито —
Буйний духъ на Симеона
Зовъ зове ви гърмовито;

И копнѣятъ зарадъ вази
На Иринъ-Пиринъ трѣвитъ,
На Марица брѣговетъ,
Въ тиха Мармара водитъ...

VIII.

Тъмна нощъ бѣ ; мракъ царѣше
Надъ планинско пустогорье
И рояка отъ воини
Пжть подемаше нагорѣ.

Глухо тътиѣше, ехтѣше
Тамъ усойната джбрава :
Дрѣнкотъ, хлопотъ на каруци,
Глъчь, скрибуцане и врѣва.

Кждравъ хребетъ безконечно
Станъ извиваше напрѣки
И тъмнѣха все по-вечъ
Въ мракъ залутани пжтеки ;

Но, когато отъ възтока
Сутринъ пукна се зората,
Бликна радость : прѣдъ тѣхъ вече
Бѣ земята непозната...

Ей широко... ей далеко
Гледка дивна, величава...
Надъ вериги гологлави
Горда Странджа се подава...

Поздравъ, поздравъ, земя робска,
Поздравъ, майко на несгода!
Бойни синове, юнаци
Идатъ, носятъ ти свобода!

Ето татъкъ, изъ задъ Одринъ
Адски грохотъ се дочува...
Горѣ-долу — врѣдъ небето
Въ димни облаци заплува;

И сърцата затуптѣватъ,
Вождътъ славенъ ги поведе —
Буйно, смѣло, криловидно
Тѣ се втурнаха напрѣдъ...

И размаха се отново
Сабята на Симеона,
Разлюлѣ се въ Цариграда
На Исляма горди трона.

Падна Свиленъ, Ериклери,
И Селиолу, и Петра —
Хвъркатъ български соколи,
Сѣкашъ съ полета на вѣтра.

Рухна сила петвѣковна,
На народитѣ на полза;
Падна Лозенградъ — онази
Тврѣдь велика на деръ Голца,

И надъ пашовски конаци
Знаме българско развѣ се...
Грѣмна името народно —
На край земи се понесе...

IX.

Глѣхнѣше послѣдний грохотъ
Въ Страндженски вериги горди,
Прѣснати, обезумѣли,
Бѣгаха разбити орди.

Злѣ подгонена отъ ножа,
Вражя сила вечъ нѣмѣи
И, слѣдъ пълчища разбити,
Пълни друми съсъ трофеи:

Ей орждия зловѣщи,
Ето ракли и снаряди,
Ето хвърлени товари —
Бойни припаси грамади.

А нататъкъ, задъ селото,
Димъ се вие на кълбета —
Пусти сгради и градини,
Пусти ниви и полета...

Пѣтли пѣятъ, псета лаятъ,
А въ селото ни душица;
Кацналъ връхъ на минарето,
Грачи гарванъ — кобна птица.

Край поляната самотна
Трупъ захвърленъ върху друма —
Очи ледени изцъклилъ,
Клетникъ, сѣкашъ ще продума.

Тука черепъ, татъкъ кърви,
Смрътъ царува, пустошь влада —
Кобна гледка, на която
Завидѣлъ би дори ада.

Между туй, разбити орди
Сбираха послѣдни сили:
Сетенъ пжтъ бѣ за Назима
Царъ и царство да закрили.

Честъ воинска бѣ за него
Да опита зара бойни,
И се спрѣха задъ Колиби
Пълчищата му безбройни.

Щетна мжка... Празна ревностъ :
Ей изъ задъ могили прѣдни
Страшний Радко се зададе
Съсь орляци непобѣдни...

И се срѣзнаха двѣ сили,
Исполина два юнашки...
Тресна огънь... бой се почна —
Страшенъ бой Люле Бургашки...

Затѣтиѣха небосклони
И юдоли мъгловати,
Гърла огнени, зловѣщи
Бълватъ огънь и гранати.

Тътенъ тѣтне... вой и ужасъ —
Пъкълъ новъ подъ небосвода,
Битка бѣсна и жестока
На двѣ вѣри, на два рода.

Търсятъ се поля и друми,
Ечи Странджа огласена,
Отъ дънъ люшка се земята,
Съ кърви локви опоена.

Фучатъ, свирятъ яровито
Градъ куршуми смъртоносни,
Пищи грозната шрапнела —
Смрътъ разнася, дѣто косне.

Смрадъ и пушъкъ...огънь блѣсне...
Ужасъ ужаси изблѣвне,
И все по-вечъ пепелѣятъ
Хоризонти тъмно-крѣвни.

Блѣскають огнени езици,
Пукоть цѣпи висинето,
Вихъръ вие сатанински —
Дъждъ оловенъ изъ решето.

Трѣби свирятъ, коне цвелятъ,
Хвѣрка конница крилата,
Лѣскають, блѣскають саби, пушки
Въ буйний устремъ на борбата.

Чуйте зова на трѣбитѣ,
Чуй команди за побѣда...
— Слънце спрѣло се на полдень,
Сѣкашъ ужаса да гледа.

И врѣхлитатъ рой юнаци,
Вѣзъ могилитѣ и ската,
Устремъ блика въ редоветѣ,
Жаръ царува вѣвъ сърцата.

А смрѣтъта, подобно вихъръ,
Яхналъ ламя мършоядна,
Фѣрка, фучи и покосва
Бѣсна, стрѣвна, безпощадна.

Рани, кърви...и отврѣдѣ
Вихровъ рои отъ мжченици,
Никнатъ, пѣплятъ изъ подъ огня,
Съ крѣвь оплискани редици.

Чуйте охканя страдални,
Плачъ отъ болки мжченишки,
Чуйте викъ подиръ другари
И послѣдни тамъ издишки...

Вечъ три деня и три ноци...
Третъ пжтъ пуква се зората,
И Земята майка пѣшка
Съ нови трупове усѣта.

— Ври, кипи борба жестока,
Битка вихрена, злорада,
Грохотъ, трѣсъкъ, димъ и буря,
Вой и адска канонада...

Х.

Тамъ до всички, между всички,
Въ смъртний долъ Кара-Агашки,
Осмий полкъ, въ поредни цѣпи,
Бой се биеше юнашки.

Слънце кърваво на западъ
Вече слизаше задъ склона,
Студни облаци на смѣна
Пъплѣха по небосклона...

Слънце, Слънце, я почакай,
Нощъ не пращай октомврийска :
Напънъ сетенъ въвъ борбата —
И побѣдата е близка !

А дъждъ огненъ, смъртоносенъ
Все по-силно рий земята, }
И юнаци здраваняци
Огънь бълватъ въвъ отплата.

О, какъ страшни сж отсрѣща
Смрътъ бълващитѣ могили !
Удря воинство безстрашно,
Мощъ напъватъ морни сили.

Изведнажка изъ вериги
Шумъ небивалъ се понесе :
Снаженъ момко — юначина
Грабна сабя, развъртѣ се ;

„Ура“ громко той нададе
Съ жъдъ воинствена, велика,
Скочи лудо прѣзъ окопа
И „напрѣдъ на ножъ“ извика.

Данко, Данко..... той самия.....
Данко тичаше напрѣдъ...
Ножъ натъкна и стремглаво
Самъ веригитѣ поведе....

Екна зова на тржбитѣ,
„Ура“ бурно се разнесе,
Гръмна музика — засвири,
Знаме кърваво развѣ се —

Шумъ стихиенъ се подигна,
Бликна новъ подемъ за боя—
И се хвърлиха приморци
По слѣдитѣ на героя...

О часъ страшенъ, сѣдбоносенъ!
Ей разтърси се букака —
По могилитѣ се почва
Бѣсна, кървава атака.

Вижте смѣлость лудетинска,
Устремъ кръвенъ до забрава,
Дивенъ полетъ на соколи —
Вижте бѣлгарската слава!

Щурмъ фаталенъ, щурмъ нечуванъ,
Срѣщу страшнитѣ картечи....
Едни бърже се катерятъ,
Други стигнали сж вече.

Развъртѣли се ножове,
Саби, пушки и приклади,
Ударъ удари отбива,
Капаятъ трупове грамади.

Стенатъ урви и могили —
Обща буря, шумъ и трѣсъкъ,
Викъ, сборичкваня и кърви,
Ужасъ, паника и крѣсъкъ.

И рушатъ се главоломно
Вражески вериги гжсти,
Падатъ редомъ, по-полека
Твърдинитѣ околврѣсти.

Падна нощъ; надъ висинитѣ
Черно було тя размѣта,
Ала горѣ яровито
Още слѣдваше борбата

Търне, храсти и букаци
Въ локви кърви се окжпватъ,
И рачу се изведнажка:
„Турски пълчища отстжпватъ!“

Бликна радостъ...съ нова сила
Тѣ подеха по бърдата,
Но кой страшенъ юначина
Пръвъ възлѣзна върху ската?

Кой храбрецъ се хвърли тамъ на
Враговетъ въвъ окопа
И възлѣзна прѣдъ туй страшно
Дуло зинало на топа?

Кой възправи се побѣдно
Врѣхъ топовната гърлица
И гърмовно, велегласно
Тамъ запѣ „Шуми Марица“?

Дѣ изчезна въ тъмнитѣ
Храбрий Данко — лудостъ мжжка,
Дѣ пакъ грѣмна се и кой ли
Пѣсень пѣейки изпѣшка?

XI.

Паднаха и висинитѣ —
Твърдини Кара-Агашки,
Падна всичко: отъ Хисаря
До стѣни Люле-Бургашки.

Глѣхнѣха могили, урви
Слѣдъ послѣдната атака,
Мракъ покриваше наврѣдѣ
Долинитѣ и букака.

Кобни зрители, зловѣщи
На поразата си тежка,
Редъ орждия — трофеи —
Дрѣмка дрѣмѣха мъртвешка.

Тъмно, черно бѣ небето,
Сѣкашъ че и то слѣдъ боя
Тамъ не искаше да гледа
Клетниците на покоя.

Дъждъ обилень, монотонень
Сънно плискаше по ската;
Отдалечъ ехтеше глухо
Сетний отзвукъ на „урата“.

Глъхнѣше тамъ и окопътъ,
Зиналъ мрачно и злокобно...
Но кой клетникъ покрай него
Още пѣшкеше тегобно?

Тамъ сж трупове небройни
И каква ли той бѣ вѣра?
Що посѣгаше той — нѣщо
Въ тъмнината да набара?

Гаснѣха послѣдни сили,
Рана кървава болѣше,
И студътъ я безъ пожала
Още по-вече горѣше.

Става, мжчи се, изохка
И слѣдъ туй издишка кратка...
О, ще стигне ли горкия
Тамъ, до празната палатка?!

Дъждъ го плискаше обилно,
Огънь гаснѣше въвъ жили,
И пакъ клетникъ, той се влачи
Възъ двѣ пушки — двѣ кокили.

Не слѣдъ много, съ двѣ носилки,
Тамъ минаваха носачи,
И единътъ поотби се —
Къмъ палатката прѣкрачи.

Влѣзна вжтрѣ, драсна огънь —
Късно, късно бѣ прифтасалъ :
Едъръ, снаженъ юначина
Тамъ лежеше вкоченясалъ...

Двѣ очи бездушни, мъртви
Цѣклѣха му се на срѣща,
Въ грѣдна рана сѣкашъ още
Крѣвь извиркаше гореща ;

Кървавъ ножъ о двѣ прѣгънатъ,
Виръ вода доспехи киснатъ,
Свитъ юмука му — и въ него
Прѣстенъ нѣкакъвъ пристиснатъ.

Понаведе се носачътъ
Надъ челото му набранко,
Дреха кръвна пообърна
И прочете име: Данко.

„Непознатъ е“ — той прошушна,
Духна свѣщъ и пакъ отмина;
Сглѣхнаха въ дъждовний плисѣкъ
Бавни стѣпки на двамина.

XII.

Него часъ далече нѣйдѣ,
Край морето Черно близко,
Въ малка кжщица самотна
Свѣтѣше прозорче низко.

Вжтрѣ свѣткаше кандило,
До икона свѣтлолица
И прѣдъ нея, на колѣни —
Трички мѣнинки дѣчица.

До тѣхъ майка миловидна
Нѣщо шепнѣше на всички,
Ржцѣ сложила смирено
Възъ три кждрави главички.

И таинствено, и мрачно...
Салъ кандилото се свѣтка;
Взоръ вторачилъ е дълбоко
Образътъ на Света Петка.

И се кръстятъ срѣщу нея
Три дѣчица — свѣнь богатата;
Дѣтски шепотъ прозвѣнтѣва
И се носи въ тишината:

„Боже, Господи всевишний,
Чуй молбитѣ ни сирашки:
Отъ душа се тебе молятъ
Три дѣчица сиромашки.

„Запази ни ти отъ лошо
Съ добринитѣ си сърдечни,
Помощъ дай на всички братя
Тамъ въвъ биткитѣ далечни.“

„Поживи ти нашия татко,
Бѣдни рожби да назърне —
Запази го, милий Боже,
Здравъ и читавъ да се върне.“

„Не оставяй, милий Боже,
Три дѣчица безъ бащица,
А пъкъ наш'та мила мама
Клета, сирота вдовица“...

И повтарятъ крехки рожби
Рѣчи майчини благати,
И приучва ги Боряна
Да се кръстятъ зарадъ тати.

Вѣра пълни ѝ душата,
Че наскоро ще го зърне,
И вѣнчилната му риза
Пакъ тя стане да прѣгърне.

XIII.

Мина врѣме...главоломно
Рухна сила иновѣрна,
Храбри бѣлгарски войни
Пакъ опрѣха до Влахерна.

Съ нови лаври се вѣнчаха
Тѣ изъ бойнитѣ полета;
Край неброденъ не остана,
Ни земя — съ кръвъ не облѣта.

Ала стихна ратна буря,
Свършиха се страшни битки —
И пакъ радостъ и веселье:
Пѣсни, музики и китки:

Връщаха се отъ далеко
Всепобѣднитѣ дружини,
Пакъ ликуваше народътъ
Съсь хероитѣ воини.

Старо, младо затърчѣло,
Тича съ китки да посрѣща...
Загъмжали вси площади —
Лудость, радость е гореща.

Тамъ отъ радость майка плаче:
Пакъ тя сина си дочака...
Левентъ момко... и кръстъ свѣтълъ
На гърдитѣ на юнака...

Ето сина, ето татя,
Ето ората — жалба сжща,
Безъ ржка е той, горкия —
Но нали се живъ завръща?..

И цѣлувки, и прѣгрѣдки —
Глъчь, безредна върволица...
Ето я изъ между всички
И Боряна съсь дѣчица.

Грабнали пакъ вѣвъ ржцѣтѣ
Трички китчици зелени,
Бързаха тѣ съ майка своя
Будни, весели, засмѣни.

Радостъ, лудостъ дънъ-дълбока
Пълнѣха душа и очи...
Съ трепетъ гледаше отъ дѣ ли
Нейний Данко ще искочи :

Сила мжжка ще я сграбчи,
Ще прѣгърне гиздосия,
Ще подскочатъ мили рожби,
Тя увисне-ще на шия...

Ето, ето ги познати —
Той е близо, той си иди...
И съсъ трепетъ лудетински
Тя се взира да го види ;

А дружината ликува
Свѣтъ тълпи се и се движи,
И единъ войникъ отскочи —
Къмъ Боряна се приближи.

Странно нѣкакъ я изгледа,
Погледъ сведе къмъ доспехи
И прѣдаде ѝ вързопче :
Данковитѣ горни дрехи . . . . .

. . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .

XIV.

Днеска, нѣкого когато
Тамъ го случаятъ проводи,
Край вълшебенъ Черно-морски,
Да обходи и прѣброди,

Тамъ, дѣ дивно се вълнуватъ,
Ширъ простори тъмно-сини,
И морето вѣчно мие
Въ рай отцѣфнали градини —

Той ще види надъ водитѣ,
Блѣскаща се въ канарата,
Варка прѣсната, разбита,
Безъ кормило, безъ лопата.

Плиската, удрятъ я вълнитѣ,
Катъ игралка на морето:
То подемнатъ я нагорѣ,
То я блѣснатъ въ ширинето.

Падне нощъ надъ хоризонти,
Трепнатъ звѣзднитѣ простори,
Кървавъ мѣсець зададе се
Изъ дѣнъ морски кржгозори,

Силуетъ се очертае
 Тамъ на варката разбита —
 Ей по тъмни вълноломи
 Сѣнка нѣкаква заскита...

Призракъ страненъ, смрътно-блѣденъ,
 Сѣнка тъмна, непозната —
 Сѣнно, бавно тя се движи
 Самъ-самотна въ мрачината.

Кой ли бредникъ полунощень
 Буди тихата вселена?
 Духъ ли нѣкакъвъ тамъ броди,
 Или морска пѣкъ сирена?

Трепкаты сѣнно синевитѣ,
 Плиска шеметно вълната,
 Вѣтъръ шушли и отвѣва
 Було черно отъ главата;

Тя възсепнато се спира,
 Взоръ вторачи къмъ морето—
 Неподвижна, вцѣпенена,
 Нѣщо сочи въ ширинето...

Очи стѣклени блещукать,
 Рѣчь дочува се неясно,
 И тамъ нѣкои ржчици
 Сѣкашъ дърпаты я невластно.

Но, когато кървавъ мѣсець
Изъ подъ облаци погледне
И освѣти тамъ, въвъ мрака,
Три дѣчица боси, блѣдни —

Три насълзени дѣчица
Отъ боязнь неусѣтна,
Молещи се полугласно
Къмто майка безотвѣтна —

О, вий взрѣте се въвъ нея,
Въ тази сѣнка прикована,
И въвъ нея ще познайте
Сомнамбулата Боряна.

*Бисакъ надъ с. Калфа-Къой
(Чатаджанско)
12 Декември 1912 год.*

ЦѢНА 70 СТ.

Поръчки се отправятъ до кни-
жарница **Боянъ Блъсковъ**, Варна. На
книжаритѣ прави се 25% отстъпка.

Лит. цена 050

№ 27694 1963 г.

Скенирано за:

www.strumski.com

Библиотека „Струмски“
е създадена в памет на
загиналите за Родината.

Voivode Dimiter Madjarov before the remains of two comrades in arms killed in the battle of Ferres